# سەرۆکی هەرێم: کوردستان هەرگیز هەڕەشە نەبووە بۆ سەر هیچ کەسێک و ئێمە فاکتەری ئاشتی و سەقامگیرین

ئەمڕۆ دووشەممە، مەسرور بارزانی، سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان، لە لوتکەی جیهانیی حکومەتەکان لە دوبەی، گوتارێکی گرنگی بە زمانی ئینگلیزی پێشکەش کرد و تیشکی خستە سەر گۆڕانکاری و پرسە هەنووکەییەکانی ناوچەکە و جیهان.

نووسینگەی ڕاگەیاندنی سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان لەڕاگەیەندراوێکدا دەقی وتارەکەی مەسرور بارزلنی بڵاوکردەوە:

خۆشحاڵم ئەمڕۆ لە دەستپێکی ئەم کۆبوونەوەیەی بیرمەندان و سەرکردە جیهانییەکاندا قسەتان بۆ دەکەم.

دڵخۆشم ئەمساڵیش بۆ بەشداریکردن لەم لوتکەیە هاتوومەتەوە دوبەی، دەمەوێت پێزانینی خۆم ئاراستەی خاوەنشکۆ شێخ محەممەد بن زاید ئال نەهیان و خاوەنشکۆ شێخ محەممەد بن راشید ئال مەکتووم بکەم، بۆ کۆکردنەوەی خەڵکی بیرمەند؛ ئەو کەسانەی پابەندن بە بەرەوپێشبردن و گەشەپێدانی کۆمەڵگە و مرۆڤایەتی، لە ڕێگەی بەگەڕخستنی باشترین شت کە لە توانای بڕیاربەدەستاندا بێت.

ئەمە دەرفەتێکە بۆ ئاڵوگۆڕکردنی بیرۆکەکان، لەو دۆزینەوەی ئاسۆ و ڕێگەی نوێ بۆ ئەوەی توانای خۆمان تاقی بکەینەوە و باشتر بین. ئەمەش ئالنگارییەکە و پێویستە هەموومان لەبەرچاوی بگرین.

من ئەمڕۆ وەك سەرۆکوەزیرانی هەرێمی کوردستانی عێراق قسەتان بۆ دەکەم، ئەو هەرێمەی

بەدرێژایی دوو دەیەی ڕابردوو توانیویەتی لەناو پاشماوەکانی عێراقی پێشوو خۆی یەکبخاتەوە. لەگەڵ ئەوەشدا، من وەك كەسێك قسەتان بۆ دەكەم كە شانبەشانی ئەو خاوەنبڕیارانەی ناوچە خۆشەویستەکەمان وەستاوم، کە پێکەوە ڕووبەڕووی زۆرێك لە ئالنگاریی هاوبەش بووینەتەوە.

هەموومان بەشێوەیەك لە شێوەکان، لەسەر ژیانکردن لە سایەی هەڵچوون و گرژییەکان و زۆرێك لەو قەیرانانەدا ڕاهاتووین، کە بەلایەنی کەمەوە بەدرێژایی چەند دەیەی ڕابردوو پێویستییان بە ئیدارەدانێکی حەکیمانە هەبووە.

جەنگ، یاخیبوون، سەختییەکان و نەبوونی سەقامگیریی ئابووری، بەداخەوە بوونەتە بەشێك لە پێکهاتەمان، ناکرێت نکۆڵی لەو تێچووە بکەین کە لە ئاکامی ئەو ئالنگارییانە لەسەر ئاستی گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی و ئابووری ڕووبەڕوومان بوونەتەوە.

بەڵام لەمیانەی گفتوگۆکانم لەگەڵ بڕیاربەدەستانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و دەرەوە، درکم بە بوونی خواستێك بۆ ڕزگاربوون لەو نەهامەتییە هاوبەشەکانی ڕابردوومان کردووە.

لە سەرانسەری ناوچەکەمان، خواست و ئیرادەیەك بۆ پێشکەوتن هەیە، درکیش بەوە کراوە، گۆڕانکاری نەك تەنیا پێویستە، بەڵکو پێویستییەکی حەتمیشە. گەلان چ لەسەر ئاستی تاك یانیش کۆمەڵ، چاویان لە مافی خۆیانە بڕیار لەچارەنووسی خۆیان بدەن. مافی چارەنووس، پاڵنەرێکی سەرەکییە بۆ سرووشتی مرۆڤ، پێویستیمان بە دەستەبەرکردنی ژینگەیەکە کە هاووڵاتی بتوانێت تێیدا بە ئاسوودەیی بژیت.

من پێم وایە لێرەدا چوار هەنگاو بۆ گەیشتن بەو پێشکەوتنە هەن، کە هەموومان هەوڵی بۆ دەدەین، ئەوانیش: سەقامگیریی سیاسی، ئاسایش، پێشکەوتنی ئابووری و ڕووبەڕووبوونەوەی گۆڕانکارییە ژینگەییەکانە. ئەمانە پرسگەلێکی ئاڵۆزن، بەڵام چارەسەرکردنیشیان پێویستی بە ڕێبازێکی تایبەت بە هەریەکێکیان هەیە.

گومانی تێدا نییە ژمارەیەك بابەتی جیۆسیاسی لە ناوچەکەمان بۆ ماوەیەکی زۆر دوور و درێژ خراونەتە ناو سەربەتەی کێشەکانەوە، بەڵام بۆچی پشتگوێیان دەخەین؟ هەبوونی بوێری لە بڕیاردان لەکاتی بوونی کێشەدا، هەنگاوی یەکەمە بەرەو چارەسەرکردنی خودی کێشەکە.

ئەو قەیرانەی لە فەڵەستین دەیبینین، بۆ زۆرێك لە ئێمە جێگەی نیگەرانییە، زیانێکی گەورە بەر هاووڵاتییانی سڤیل کەوتووە و ئەگەر هەیە ببێتە هۆی دروستبوونی پشێوی لە دەرەوەی غەززەش، جیا لەمەش هۆکارە ڕیشەییەکانی ستەمکارییش چارەسەر نەکراون. ئەگەر بەر لە 80 ساڵ، مامەڵە لەگەڵ مافە بنچینەییەکانی فەڵەستینییەکان بکرابایە، ئەوکات دەرفەتی ڕوودانی ئەو نەهامەتییانەی کەمتر دەبوو کە ئێستا دەیانبینین. بەڵام لەجیاتی ئەمە، پرسەکە پشتگوێ خرا و ئاڵۆزتر بوو، لە کاتێکدا خاوەن بەرژەوەندییەکان، بۆشایی

چارەسەرنەکردنی کێشەکەیان وه‌ك ده‌رفه‌ت بۆ□ ئه‌جێندای خۆیان به‌کارهێنا.

ده‌کرێت هه‌مان پێناسه‌ بۆ گه‌لی کوردیش بکرێت. ئێمه‌ش داوایه‌کی ڕه‌وامان هه‌یه‌ بۆ بڕیاردان له‌ مافی چاره‌نووسی خۆمان. دۆست و هاوپه‌یمانه‌کانمان دانیان به‌و مافه‌دا ناوه‌، به‌ڵام له‌ هه‌مانکاتدا پێمان ده‌ڵێن، زه‌روره‌ته‌ سیاسیه‌کان، ڕێگرن له□ به‌رده‌م بەدیهێنانی دادپه‌روه‌ری مێژوویدا.

داوامان لێدەکرێت ئەم نادادپەروەرییە قبوڵ بکەین، لە کاتێکدا ئه‌و نادادپەروەریه‌، بووه‌ته‌ خۆراکێك بۆ نایەکسانی، هەژاری، گەندەڵی و ناسەقامگیریی سیاسی. بۆ ئه‌وه‌ی هاووڵاتییان و کۆمه‌ڵگه‌کان و لایه‌نه‌کانی دیکه‌ی کۆمه‌ڵگه،‌ به‌مشێوه‌یه‌ دڵسۆزی خۆیان بۆیان بنوێنن. پێویسته‌ هه‌ست بکه‌ن به‌شێك له‌ دادپه‌روه‌ریی سرووشتییان به‌ده‌ست هێناوه‌. پێویسته‌ ڕێگه‌یان پێ بدرێت به‌گوێره‌ی مه‌رجه‌ تایبه‌ته‌کانیان نه‌خشه‌ی ئاییندە‌ی خۆیان بکێشن. نابت هیچ که‌سێك له‌ ڕێزگرتن له‌ مافی نه‌ته‌وه‌کان و گەلان بترسێت، ڕێزگرتن له‌و مافانه‌ سه‌قامگیری به‌هێز ده‌کات و به‌ره‌وپێشچوون به‌دی دێنێت.

له‌سه‌ر ئاستی ئه‌منی، پێویستیمان به‌ هه‌وڵی زیاتره‌ بۆ چاره‌سه‌رکردنی ئاسایشی گشتیمان. هاوکاری و هەماهەنگیی هه‌رێمایه‌تیمان بۆ شکستپێهێنانی داعش، نموونه‌یه‌که‌ بۆ ئه‌وه‌ی سوودی لێ وه‌رگرین که‌ چۆن ئامانجه‌کانمان به‌ده‌ست ده‌هێنین و چۆن خاوه‌ن عه‌قڵه‌کان ده‌توانن شانبه‌شانی یه‌کتر کاربکەن.

له‌گه‌ڵ زیاتربوونی گرژییه‌کان له‌ غه‌زه‌، عێراق، سووریا و ده‌ریای سوور، چڕکردنەوەی هه‌وڵه‌کان بووه‌ته‌ پێویستییه‌کی حه‌تمی تاکو پلانێکی نوێ بۆ پاراستنی به‌رژه‌وه‌ندیه‌ نیشتمانی و هه‌رێمایه‌تییه‌کان و جیهانی دابنرێت.

ئەوانەی بە شوێن شەڕدا دەگەڕێن و له‌پێناو به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانیان، هەڕەشە لە دراوسێکانیان دەکەن، دەبێت لێپێچینەوەیان لەگەڵدا بکرێت. نابت کۆمه‌ڵگه‌ی نێوده‌وڵه‌تی به‌رانبه‌ر سه‌رچاوه‌ی هه‌ڕه‌شه‌کان نه‌رمی بنوێنێت، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ئه‌و هه‌ڕه‌شانه‌ له‌گه‌ڵ به‌رژه‌وه‌ندی تایبه‌تیشدا دژیه‌ك بن.

له‌سه‌ر ئاستی هه‌رێمییش، به‌هۆی هه‌ڵوێسته‌کانمان، باجێکی زۆر گران ده‌ده‌ین، ئێستا ناوچەکە ڕووبه‌ڕووی جۆرێکی جیاوازی قه‌یران بووەتەوە‌، دەبێت هەموومان پێکەوە کار بۆ پاراستنی ئاسایش و سەقامگیریی هەرێمی بکەین. ئێمە بەبێ پاساو کراوینەتە ئامانج. دەبێت ئەم شەڕانگێزییە ڕابگیرێت. وەک ئەوەی پێشتر لێرە و لە پایتەختەکانی دیکەش، گوتوومە کە کوردستان هەرگیز نەبووەتە هەڕەشە بۆ سەر هیچ کەسێک. ئێمە فاکتەری ئاشتی و سەقامگیرین، ئێمە دەمانەوێت ڕەفتاری هەرێمایەتی لەسەر بنەمای ڕێز و بەرژەوەندیی هاوبەش بێت. ئێمە داوای پاڵپشتی د□ک□□ین و پێویستمان ب□□ کاری

هاوبەشە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئەو هەڕەشە ئەمنییە مەترسیدارانەی، کە دەکرێت هەموو ئەو پێشکەوتنانە لەناو ببات کە بەدەستمان هێناون.

با ئەم ساتەی ئێستا ساتێکی مێژوویی بێت، کە سەرکردەکان بڵێن ئیدی بەسە. ئێمە پێویستمان بە چارەسەرێکی هەمیشەیی هەیە بۆ کێشەکانمان.

لەسەردەمی تاعوونی داعشدا، شانبەشانی هاوپەیمانەکانمان وەستاینەوە. ئەوکات باشترین کارمان بەیەکەوە ئەنجامدا، ئەگەر ئەوەمان بەدەست نەهێنایە، ئێستا ناوچەکە بەتەواوی دەبووە شوێنێکی جیاواز و پڕ دەبوو لە تیرۆریستانی بیانی، ئەوانەی کە دەیانویست شوێنپێی خۆیان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بکەنەوە، بۆ ئەوەی هەرساتێك بیانویستبایە پشێویمان بۆ دروست بکەن.

بەڵام ئێمە سەرکەوتین، تێکۆشانی بیست ساڵەی ڕابردوو و بەرگری و قارەمانێتی چەندین دەیەی کورد بووە ڕێگەخۆشکەر بۆ ئەو سەرکەوتنە، ئێمە وەك گەلێك، مافی ئەوەمان هەیە خاوەن سەروەری بین و بەشێکی دانەبڕاو بین لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

دامەزراندنی ئابوورییمان لەسەر بناغەیەکی تۆکمە، بنەمای ئەو دەستکەوتانە بوو کە لە کوردستان بەدەستمان هێنا، گەشەسەندنی ئابووریش لە ئاستێکی فراواندا، بووە بنەمایەکی زیندوو بۆ گەشەکردن و سەقامگیریی هەرێمایەتی.

سەرکردەکان پێویستە گرنگی بە خۆشگوزەرانی خەڵک بدەن و بەردەوام بن لە وەبەرهێنان لە سەرچاوە مرۆییەکان. پیادەکردنی حوکمڕانی باش، زۆر گرنگە بۆ پێشخستنی کۆمەڵگە و کولتووری سیاسییەکانمان. هاووڵاتییانیش مافی خۆیانە چاوەڕێی ئەوەمان لێ بکەن کە گەشەپێدان و بەرەوپێشچوون، هەل و دەرفەتی کار دروست دەکەن و هیوا و ئومێد دەڕوێنن. ئەگەر توانیمان ژینگەیەکی ئابووری و سیاسی وا بخولقێنین کە ڕێژەی هەژاری و گەندەڵی کەم بکاتەوە ، ئەوا دەتوانین دەرفەتی بڵاوبوونەوەی توندڕەویش بەرتەسك بکەینەوە و سەقامگیریی سیاسی و ئەمنیش بەدی بهێنین.

دەتوانم بڵێم لێرەدا خواستێکی بەکۆمەڵ بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی یەکێك لە گەورەترین ئالنگارییەکان کە ڕووبەڕووومان دەبێتەوە هەیە، کە ئەویش گۆڕانکارییە ژینگەییەکانە، ئەمەش لەڕێگەی پەیڕەوکردنی ڕێبازێکی نوێ و جیاوازەوە دەبێت.

وڵاتی ئیماراتی عەرەبی یەکگرتوو لە میوانداریکردنی لوتکەیCOP28 لە ساڵی رابردوو، سەرکەوتوو بوو لەوەی پابەندبوون و بەڵێنێک بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی گەرمبوونی کەشوهەوای جیهانی، پێش ئەوەی لێکەوتە نەرێنی و پڕ نەهامەتییەکانی بۆ هەمیشە باڵ بەسەر هەسارەکەماندا بکێشێت.

ئەو ئالنگارییەی ئەمڕۆ لەبەردەممانداییە پێویستی بە بڕیاری بوێرانەیە بۆ هەمەجۆرکردنی سەرچاوەکانی وزە و وەبەرهێنان لە وزەی نوێبووەوە. دەوڵەتی ئیمارات لە جیهاندا یەکێکە لە وڵاتە

پێشەنگەکان لە به‌کارهێنانی تەکنەلۆژیای نوێدا. دوبەی و هەولێر هەردووکیان لە ناوەندی هەسارەیەکی گەرمبوودان، ئێمه‌ بە تەواوی ئاگه‌داری مەترسییەکانی پشتگوێخستنی ڕاستییەکی کارەساتبارین سەبارەت بە گەرمبوونی کەشوهەوا.

زۆرێک لەو پابه‌ندییانه‌ی تاوەکو ئێستا ڕاگەیه‌ندراون، دژی بەرژەوەندییە ئابوورییە کورتخایەنەکانن. ئەو پابەندی و ب□□نانەی دراون، بۆ پاراستنی نەوەکانی داهاتوو بوون. گومان له‌وه‌دانییه‌ گواستنەوە و گەیشتن بە سەرچاوەی وزەی خاوێن، لەوانەیە لە ماوەیەکی کورتدا تێچووی زیاتر بێت. بەڵام پاشەکەوتی درێژخایەنی بۆ هەموومان بێ هاوتایە. ئێمە له‌م ڕووه‌وه‌ پێویستیمان به‌ بوێری، ڕاستگۆیی و دانایی هه‌یه‌ بۆ ئەوەی بڕیارێکی وه‌ها قورس بدەین. ئەگەر لە ئەنجامدانی ئەو بڕیاره‌ شکست به□□نین، ئه‌وا ئه‌م بەشەی جیهان دەبێتە کورەیەک لە ژیانمان و به‌هۆیه‌وه‌ به‌شێکی فراوانی ئەم زه‌وییه‌ بۆ ژیان شیاو نابێت، سەرچاوەکانی ئاو وشک دەبن و ئاسایشی خۆراک ڕووبەڕووی ئالنگارییەکی گەورە دەبێتەوە. لەوانەیە بەبیابانبوون، کۆچکردنی بەکۆمەڵ و داڕمانی ئابووری بەدوای خۆیدا به□□ن□ت.

دواتر کۆچی ناوخۆیی، کۆچی نێود□و□□□تی و گۆڕانی دیمۆگرافی دەبینین. کێبڕکێ له‌سه‌ر سەرچاوە بچووکه‌کان، گه‌لان ڕووبه‌ڕووی ناکۆکی ده‌کاته‌وه‌، ئەمەش واده‌کات کێشەیەکی نێود□و□□□تیی فرە ڕەهەند دروست بێت.

هەموو وڵاتێک دەبێت ما□□□ ل□گەڵ ئه‌و کێشە ئابووری، سیاسی، کلتووری و ئەمنیانه‌دا بکات که‌ دەبنە هۆی کۆچی بەکۆمەڵ.. ئێستا سەرکردایەتییەک کە خاوەن ئامانجێکی دیاریکراو بێت، لە هەموو کاتێک پێویستترە. ئێمە پێویستە بڕیاربەدەستانی جیهان و نەوەکانی داهاتوودا، زیاتر هانیان بدەین و پشتیوانیان بکەین. پێویستە بەڕوونی ئەوانەی لەگەڵ پێشکەوتن و مۆدێرنییەتدان، جیایان بکەینەوە لەوانەی دەیانەوێت بمانوەستێنن و بمانگ□□□ن□ن□وە دواوه‌.

بەڕێزان:

ئێمە پێویستە خواست و ئیرادەمان هەبێت بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئەو کێشانەی ده‌بنه‌ به‌ربه‌ست له‌به‌رده‌مماندا. بۆ سەرکردەکان، ڕوانین بەرەو دواڕۆژ هەمیشە ئاسان نییە. بەڵام به‌رپرسیارێتیمان ئه‌وه‌یه‌ کە ئەمە بکەین. ئێمە قەرزاری ئەوانەین که‌ متمانه‌یان پێداوین.

زۆر سوپاسی هەمووتان دەکەم کە ئەمڕۆ لێرە کۆبوونەتەوە، هیوادارم ئەم کۆنفرانس□ ب□ب□تە سەکۆیەک بۆ بیرۆکەی داهێنەرانە.